

Rajavartiolaitoksen esikunnan Pro Patria-taulu

Helsingin Sörnäisistä löytyvän Rajavartiolaitoksen esikunnan aulasta löytyy heidän omia menetyksiään kunnioittava Pro Patria-taulunsa. Muista sivullamme esitellyistä muistotauluista taulu poikkeaa siinä, että siihen ikuistetut nimet edustavat sotilasarvoiltaan tavanomaista korkea-arvoisempia ja iäkkäämpiä itsenäisyytemme sankareita: keski-ikänsä 43 vuoden ikäisestä joukosta löytyy mm. kaksi Mannerheim-ristin ritaria.

Poikkeuksellisen tämän Pro Patria-taulun kertomista tarinoista tekee myös se, että viidestä vainajasta vain yksi sai surmansa vihollisen toimesta.

Tarkkaa tietoa siitä, milloin taulu on paljastettu, ei ole, mutta sen arvellaan kiertäneen esikunnan mukana sotavuosien jälkeen. Kaikissa Rajavartiostojen esikunnissa on omat Pro Patria- taulunsa (mikäli kaatuneita henkilöstöstä sodissa oli), Rajan viestinnästä kerrotaan.

Rajavartiolaitoksen esikunnan Pro Patria-taulu löytyy sen toimitilojen aulasta osoitteessa Vilhovuorenkatu 6.

Verner Viikla

Verner Viikla syntyi Oulussa kolmelapsisen perheen ainoaksi pojaksi. Alkuperäisen sukunimensä Viklund hän vaihtoi vuosi ennen kuolemaansa suomalaisemmalta kuulostavaksi Viiklaksi. Ylioppilaaksi Oulun reaalilyseosta kirjoitettuaan 19-vuotias Viikla jatkoi opintojaan samana syksynä Helsingissä Teknillisen korkeakoulun koneinsinööriosastolla. Opiskelijaelämään hän otti osaa mm. Pohjois-Pohjalaisen osakunnan jäsenenä. Ylioppilaskunnan läpi puhaltanut isänmaallinen aate vei hänet kuitenkin mukanaan ja opinnot jäivät yhteen vuoteen. Vuodet 1916–1918 hän vietti Saksassa salaisessa jääkärikoulutuksessa, jonka tarkoituksena oli antaa sen aloittaneille 1895 nuorukaiselle ne sotilaalliset valmiudet, joille tuolloin vielä haaveissa siintävän itsenäisen Suomen puolustus tulisi nojautumaan. Suomeen Viikla saapui jääkärien pääjoukon mukana 25.2.1918 vänrikkinä.

1936 hän avioitui Ainonsa kanssa ja toukokuussa 1939 syntyi heidän ainoaksi jäänyt lapsensa: äitinsä mukaan nimetty Aino Lisa. Vanhemmuus jäi lyhyeksi: vain kaksi päivää myöhemmin tytär kuoli. Lisää lapsia ei tullut. Talvisotaan saakka hän toimi eri viroissa niin 4. Jääkäriyrykmentissä, Sotaministeriössä, Viipurin Rykmentissä, Reserviupseerikoulussa ja vuodesta 1932 Rajavartiolaitoksen päällikön apulaisena. Talvisodan aikana Viikla toimi Pohjois-Suomen Ryhmän esikuntapäällikkönä Suomussalmella ja Kuhmossa, välirauhan aikana taas mm. muutaman Divisioonan komentajana samoin kuin Rajavartiolaitoksen väliaikaisena päällikkönäkin.

Jatkosodassa everstiksi ylennyt Viikla komennettiin hyökkäysvaiheessa pohjoissuomalaisista kootun 6. divisioonan komentajaksi. Saksalaisten XXXVI armeijakunnan mukana hän osallistui operaatio Polar Fuchiin (napakettu), jonka tarkoitus oli katkaista Muurmannin rautatie Kantalahden alueella. Operaatio ei kuitenkaan saavuttanut tavoitteitaan ja aiheutti paljon tappioita, minkä – sekä kulisissa käydyn diplomaattisen kädenväännön – seurauksena se lopetettiin. Tämä tuli järkytyksenä Viiklalle, joka koki epäonnistuneensa tehtävässään.

Hänen tietämättään hänestä oli jo jonkin aikaa ollut valmisteilla paitsi ylennys kenraalimajuriksi, myös Mannerheim-ristin ritariksi. Uutinen kummastaan ei koskaan ehtinyt häntä saavuttaa, sillä tunne epäonnistumisesta ajoi hänet traagiseen tekoon ja pian keskiyön jälkeen 18.12. 1941 hän ampui itsensä komentopaikallaan Karmalammella Vienan Karjalassa.

Mannerheim-ristin ritari numero 45 hänestä tuli silti. Päämajan Komentoesikunnan päällikön esityksessä ei perustelujen lisäksi edes Mannerheimin hyväksynnän vahvistavaa allekirjoitusta, vaan ylipäällikön kerrotaan antaneensa hyväksyntänsä esitykselle 18.12.1941 creedsanomalla. Itse esityksen päiväykseksi on merkitty 15.12.

Viikla haudattiin vauvana kuolleen lapsensa viereen hautaan, johon 15 vuotta myöhemmin viimeiseen lepoon pääsi myös Aino-vaimo.

Myös Kaarlona tunnettu **Kaarle Kari** oli kuhmalahtelaisen maanviljelijäperheen vesa. Tampereen klassillisesta lyseosta ylioppilaaksi valmistuttuaan Saksaan jääkärikoulutukseen lähtenyt Kalervo-serkkuaan ihaileva Kari liittyi paikalliseen suojeluskuntaan ja loi uransakin isänmaan palveluksessa. Puolustusvoimien vakinaisesta palveluksesta hän erosi vuonna 1922, minkä jälkeen hän siirtyi Rajavartiolaitoksen palvelukseen. Talvisodan syttyessä hän oli jo yhden sodan – sisällissodan – veteraani ja noin kuukausi Talvisodan syttymisen jälkeen majuri Karista tuli hänen mukaansa nimetyn Ryhmä Karin komentaja.

Kaarle Kari

Jatkosodassa hän komensi mm. Jalkaväenrykmentti 60:tä eikä hänen henkilökohtainen panoksensa raskaita tappioita tuottaneessa hyökkäysvaiheessa ja myöhemmin Karhumäen valtauksessa jäänyt huomaamatta. Helmikuussa 1942 hänestä tehty esitys vahvistettiin ja hänestä tuli Mannerheimin ristin ritari nro 66. Viiklan lailla Karin kunniakkaan sotapolkunsu mainitaan päättyneen ”muuhun kuin vihollistoiminnasta johtuvaan syyhyn.” Hänen kohdallaan syy oli hänen saamansa vakava aivokalvontulehdus, joka johti hänen menehtymiseensä Syvärin Lamperossa 19.1.1944. Häntä jäi kaipaamaan Selma-leski.

Lennart Vihma

Rajavartiolaitoksen esikunnan Pro Patria-taulun ensimmäisestä kahdesta nimestä poiketen ei sen kolmas ole Mannerheim-ristin ritari... mutta sellaisen veli hänkin on. Kaatuneita listaavissa tilastoissa myös **Lennart Vihma** on saanut merkinnän ”muusta kuin vihollistoiminnasta johtuva kuolinsyy”.

Poikien isä kuoli heidän ollessaan vielä nuoria. Pappismiehenä hän oli ottanut Raamatun käskyn ”olla hedelmällinen ja täyttää maa” varsin kirjallisesti, sillä hän sai Matilde-vaimonsa kanssa peräti 11 lasta. Heistä Matilde joutui hautaamaan kolme: tyttäristä vanhin menehtyi alle kahden viikon ikäisenä ja Mannerheim-ristillä palkittu Einar kaatui (ainoana rintamalla kaatuneena kenraalinamme) Ihantalassa 5.8.1944, reilu kaksi vuotta Lennartin jälkeen.

Vuonna 1936 nimensä ”suomentaneen” Einar-veljensä esimerkkiä seuraten Lennartkin vaihtoi nimensä Wichmannista Vihmaksi. Veljensä jäljissä hän seurasi myös sotaväkeen, mistä siirtyi Rajavartiolaitoksen palvelukseen 1924. Kouluttajana ja komppanianpäällikkönä eri rajavartiostoissa toimittuaan Vihma siirtyi 1934 Rajavartioston esikuntaan.

Talvisodassa hän toimi Pohjois-Suomen ryhmän huoltoapäällikkönä, jatkosodan alussa Karjalan armeijan operatiivisen osaston päällikkönä. Tammikuussa 1942 muutama kuukausi aikaisemmin everstiluutnantiksi ylennetystä Vihmasta tehtiin JR 5:n komentaja, missä tehtävässä hän ei ehtinyt toimia kolmeakaan kuukautta. 24.4.1942 4. Divisioonan komentaja Kaarlo Viljanen oli tarkistuskäynnillä JR 5:n loholla, jossa sotapäiväkirjan mukaan kerrotaan olleen rauhallista. Sää ei tosin ole miehiä suosineet: asemassa kerrotaan edelleen olevan vettä jopa 40 cm verran.

Kierroksellaan seurue päätyi omalle miinakentälle, missä tapahtunut räjähdys haavoitti niin Viljasta, Vihmaa kuin kolmea muuta seurueessa ollutta nuorempaa upseeria. Kaksi miestä kaatui saman tien. Viljanen ja yksi haavoittuneista vänrikeistä kuolivat matkalla 33.Kenttäsairaalaan, Vihma sinne päästyään seuraavana päivänä. Hietaniemen sankarihautausmaalle haudattu Vihma jätti jälkeensä Aino-vaimonsa ja heidän kaksi lastaan.

Kangaslammilla syntynyt **Otto Heiskanen** oli kotoisin 9-lapsisesta maanviljelijäperheestä, johon hän syntyi sisarusarjan toiseksi nuorimpana. Kaksi perheen lapsista kuoli jo lapsuudessa. Hänen vanhempansa olivat hartaita körttiläisiä: isä oli tuttu näky saarnamatkoilla, mutta Riikka-äiti oli hänkin niin itsellinen, ettei suostunut ottamaan miehensä sukunimeä ennen kuin vasta vähän ennen kuolemaansa.

Heiskanen valitsi varsin toisenlaisen uran elämälleen ja kirjoitettuaan ylioppilaaksi Helsingin suomalaisesta lyseosta haki hän opiskelemaan Suomen liikemiesten kauppaopistoon. Merkonomiksi valmistuttuaan vuonna 1917 hän sai työpaikan Pietarista Alfred Nobelin tehtailla.

Otto Heiskanen

Armeijasta hänen ei tarvinnut myöhempien sukupolvien lailla huolehtia, sillä tuolloin vielä Venäjään kuuluneen Suomen suurruhtinaskunna miehet olivat saanut 1903 säädetyin lain myötä vapautuksen asevelvollisuudesta Venäjän keisarillisessa armeijassa. Korvauksena siitä Suomi maksoi ns. sotilasmiljoonina korvauksia Venäjän keisarikunnan sotilasbudjettiin. Mistään pikkusummasta ei kyse ollut: esim. vuonna 1909 Suomen maksama 10 miljoonaa markkaa on nykyrahassa liki 41 miljoonaa euroa.

Vuonna 1918 muutama kuukausi aiemmin itsenäistynyt Suomi sääti ensimmäisen asevelvollisuuslakinsa. Uusi armeija tarvitsi paitsi koulutettavia, myös henkilökuntaa ja maaliskuussa tuolloin 26-vuotias merkonomi aloitti työnsä Karjalan Armeijassa kansliapäällikkönä. Nuorella kansliapäälliköllä oli etunaan suomen lisäksi myös ruotsin ja venäjän taito.

Aika naapurimaassa oli opettanut hänelle kuulemma kolme asiaa, joista viimeinen oli se, että ”ryssän systeemit ovat niin huonot, että niitä ei pidä päästää Suomeen.” Armeijan palveluksessa muutaman vuoden jatkettuaan hän kävi RUK:in ja Kadettikoulun erikoiskurssin, siirtyen sen jälkeen Rajavartiolaitoksen palvelukseen. Talvisodan syttyessä hän oli ylennyt reservin luutnantiksi.

Talvisodan hän toimi intendenttinä V Armeijakunnassa, saaden tammikuussa ylennyksen kapteeniksi. Jatkosodassa nyt jo majuriksi edennyt Heiskanen siirrettiin Karjalan Armeijan esikuntaan. Tässä vaiheessa Aura-vaimo odotti kotona sydän syrjällänsä paitsi puolisonsa, myös heidän kolmesta pojastaan kahden vanhimman puolesta, jotka nämäkin olivat liittyneet isänmaansa palvelukseen. Pojat palasivat aikanaan kotiin, mutta isän kohdalla sota olisi ohi reilussa kahdessa kuukaudessa.

30.8.1941 hän oli ollut käymässä etulinjan esikunnissa, missä tehtiin viime hetken valmisteluja edessä olevaan Tuuloksenjoen ylimenohyökkäystä varten. Seuraavana päivänä hän sai aivoverenvuodon ja hänet toimitettiin hoitoon 25. Sotasairaalaan Pälksaareen. Hän ei kuitenkaan enää toipunut, vaan menehtyi viikkoa myöhemmin.

Aarre Salonen

33- vuotiaana majuri **Aarre Salonen** on Rajavartiolaitoksen esikunnan Pro Patria-taulun uhreista nuorin. Kotona häntä odottivat Irja-vaimo ja yksi lapsi. Valkealassa Tobias ja Sofia Salosen kauppiasperheen ainoaksi lapseksi syntynyt poika menetti isänsä ollessaan vain kolmevuotias. Ylioppilaaksi hän kirjoitti keväällä 1930, minkä jälkeen jatkoi varusmiespalvelukseen ja siellä RUKiin ja kadettikouluun, tehden lopulta elämänuransa isänmaan palveluksessa, saaden esimiehiltään yksinomaan hyviä arvioita.

Talvisodassa luutnantti Salonen toimi ensin adjutanttina Erillinen Pataljoona 11:ssä ja sodan viimeiset kuukaudet JR 41:ssä komppaniapäällikkönä. 17.6.1940 hänet palkittiin 4 lk Vapaudenristillä, muutama viikko tuon jälkeen hänet ylennettiin kapteeniksi. Jatkosodassa hän palveli mm. 15. Prikaatin II

Pataljoonan komentajana ja ehti vielä tulla palkituksi 3 lk Vapaudenristillä miekoin ja tammenlehvin sekä II lk rautaristillä. 16.9.1942 hän sai majurin arvon. Se jäi hänen viimeiseksi ylennykseksen.

Kesäkuussa 1944 Neuvostoliitto aloitti ankaran suurhyökkäyksen Karjalan kannaksella, pakottaen suomalaisjoukot vetäytymään. 29.6. vihollinen aloittaa voimallisen hyökkäyksen Kaukojärven suunnalla, missä Salosen prikaati on. 30.6. illalla hän on johtamassa vastahyökkäystä, kun hän saa vihollisen konekiväärisuihkun rintaansa. Taistelun myllerryksessä hänen ruumistaan ei saatu haettua kentältä, vaan hän jäi sinne, mistä hänet toivon mukaan vielä joku päivä löydetään ja päästään tuomaan kotiin.

EVERSTI	VERNER VIKLA	18.12.1941	ALAKURTTI
EVERSTI	KAARLE KARI	19.1.1944	LAMPERO
EV.LUUTN	LENNART VIHMA	24.4.1942	MAASELKÄ
MAJURI	OTTO HEISKANEN	6.9.1941	LEPPÄSYRJÄ
MAJURI	AARRE SALONEN	30.6.1944	VITELE